

[Editorial](#)

[Projectes educatius europeus](#)

[... És com l'aire](#)

[El comentari crític de textos](#)

Dossier: Codi deontològic dels professionals de l'educació
(texte íntegre a la web del CDL: www.cdlbalears.com)

Editorial núm 2, juny 98

Al llarg dels darrers 15 anys s'han promulgat quatre lleis orgàniques de gran impacte: la LRU (1983), la LODE, (1985), la LOGSE (1990) i la LOPEG (1995), que han suposat un nou marc que obri interessants perspectives però que, simultàniament, genera una àmplia problemàtica i un enfrontament entre els principis legiscats i la realitat de l'aplicació.

A hores d'ara es pot concloure que els principis i els plantejaments generals de les lleis abans esmentades són, en conjunt, assumibles i acceptables pel conjunt de professorat, alumnat, pares, organitzacions sindicals i institucions docents. Ara bé, el canvi d'un sistema educatiu és un procés complex que necessita d'un ampli consens i suposa l'existència d'un llarg període de coexistència amb l'antic, cosa que suscita una prolongada comparació. Exigeix un esforç pressupostari addicional que no s'hauria de veure afectat per retalls conjunturals.

El col·lectiu universitari es troba en ple canvi de les estructures i dels programes de les llicenciatures (quatre anys, sistema de crèdits) i diplomatures, i en plena creació de noves carreres universitàries que donin cobertura a les noves necessitats que la societat demana. Es troba davant d'aquestes qüestions per resoldre en un moment molt important i decisiu per a la seva modernització i assoliment d'una major qualitat docent i investigadora.

El col·lectiu de primària ha vist finalitzat ja el procés d'implantació de l'etapa completa. Els processos d'elaboració de PECs i PCCs han suposat una tasca llarga i unes noves formes de treball. S'han produït noves necessitats de professorat especialista, redefinició de plantilles, habilitacions i problemes derivats de la supressió de places.

El col·lectiu de secundària ha rebut de forma dispar la incorporació a la Reforma. El perfil del professorat i el seu paper en el nou sistema educatiu ha canviat molt i ha exigut tot un seguit de canvis que costa d'entendre a un sector del professorat i també d'aplicar a una gran majoria.

Ara ens trobam en un moment decisiu, amb el començament generalitzat del primer d'ESO i amb l'aparició de problemàtiques que han de ser tractades amb molta cura. Pensam que els principis i els plantejaments dels nou sistema educatiu són molt vàlids i cal fer un esforç comú per aconseguir que no es perdin pel camí. En un moment en què és molt important aprofitar la il·lusió i les ganes de treballar de l'ample conjunt de professorat que, o bé n'està convençut o bé, almanco, n'intueix els seus avantatges.

Seria molt negatiu dur endavant el procés en unes condicions precàries. Cal resoldre, per una part, la problemàtica puntual dels desplaçaments. Cal construir, com més aviat millor, centres de secundària necessaris, començant pels que ja estan previstos com és el cas de Campos, Sineu, Marratxí o s'Arenal, per posar-ne alguns exemples. Cal fer les dotacions pressupostàries precises per dotar els centres de les aules i dels tallers pertinents així com dels serveis complementaris de transport, menjador en els casos que convengui. Cal defensar la reducció - tant a pública i concertada com a privada- del nombre d'alumnes per aula en els límits inicialment previstos, per fer operatives les estratègies metodològiques que es propugnen. Cal mantenir i potenciar un procés de formació de qualitat a l'abast de tot el professorat i, almanco parcialment, dins l'horari laboral.

Finalment, consideram que resultaria molt operatiu i raonable que el traspàs de competències educatives es fes el més prest possible, per tal d'assumir les propostes curriculars i d'altres tipus que tota la Comunitat contempla dins el seu àmbit d'actuació. Es cursaria així el procés i es minimitzaria la sensació de provisionalitat, que mai no sol ser motivadora. Mentre, caldria promoure els mecanismes adients per mantenir un diàleg fluid en tots els sectors implicats en el món de l'ensenyament per tal de trobar des d'un principi les millors solucions i evitar en la mesura del possible les posteriors rectificacions.

Junta de Govern del Col·legi de Doctors i Llicenciats de Balears

Educació ambiental a l'escola
Revista CDL núm 5 pàgines 2 -5
Grup de Treball *misnoc*
Joan Estades Castanyer (coordinador)

La LOGSE obrí un ample ventall de possibilitats de desenvolupament de l'educació ambiental a l'escola. Ja fa més de 15 anys que l'oferta de materials i d'instal·lacions pel que fa a l'educació ambiental començà a ser variada i relativament abundant. Els anys vuitanta i noranta són rics en reunions, jornades, simposis, trobades, congressos i cursos sobre educació ambiental. També apareixen un gran nombre de publicacions que intenten clarificar aspectes i marcar línies d'actuació però que en la majoria dels casos se centren en les directrius de bona voluntat recomanades per les reunions internacionals i no en orientacions metodològiques concretes ja experimentades.

1. Aquest material ha estat elaborat pel Grup de Treball ***misnoc***, en el marc del pla de FPP del CPR de Palma (convocatòria 96-97). El Grup de Treball estava format per Rafel Bauçà Ginard, Coloma Catany Remolà, Bartomeu Duran Bertran, Joan Estades Castanyer (coordinador), Matilde Gastalver Martín, Jos? Juan Guijarro Braça, Ana Lezcano Pastor, Antònia Martorell Herrero, Onofre Martorell Morro, Lluís Pons Llabrés, Rafel Oliver Bauzá, Margalida Sampol Mas i Francesca Sapena Varela.

Avui per avui, sembla que el desenvolupament de l'educació ambiental a l'escola no ha avançat gaire. És possible que això estigui motivat pel fet que molts dels qui ens atrevim a introduir aspectes medi-ambientals a l'aula en ocasions ho fem amb bona voluntat però sense una base metodològica clara. Si això es fa es pot donar el cas, per exemple, que l'alumnat (immers dins aquesta societat consumista) es rebel·li contra uns arguments poc sòlids i superficials i opti per la via més còmode, és a dir, ignorar el problema. Es pot donar també el cas que l'alumnat opti pel convenciment que la solució no és a les seves mans. O que, si bé és conscient de l'existència d'una àmplia problemàtica ambiental, la falta d'un procés de reflexió en profunditat faci que no es presentin uns canvis d'actitud a favor del medi.

En ocasions, malgrat es faci una bona feina d'educació ambiental, la constatació diària per part del professorat de l'existència de dos móns tan contradictoris (el que es pretén fer a l'escola i el que l'alumnat viu fora d'ella) provoca que fàcilment es caigui en el desànim. Fins i tot, la contradicció que es presenta poc ser més greu ja que molt sovint no hi ha una coherència entre els continguts que es treballen a l'aula i el que viu l'alumnat a la mateixa escola. Molt sovint, constatar aquesta evidència ha de ser, de precís, frustrant. I és que possiblement sigui més convenient reflexionar primer sobre la pròpia organització i la forma d'actuació medi-ambiental de l'escola que introduir gran quantitat de continguts medi-ambientals en el currículum.

Una eina que sembla adequada per fer evident quin és l'estat de la qüestió medi-ambiental en un centre educatiu és l'auditoria ambiental. Un instrument que serveix per identificar i analitzar en quina situació ens trobam i decidir prioritats d'actuació.

A la proposta d'auditoria ambiental que es presenta hi ha distints indicadors d'ambientalització d'un centre educatiu. Uns fan referència al grau d'ambientalització del currículum (AMBIENTALITZACIÓ I CURRÍCULUM) i altres es refereixen als hàbits consumidors i conducta ambiental del centre (AMBIENTALITZACIÓ I ACTUACIÓ). En una segona part (i a partir dels indicadors anteriors) es pot tipificar el centre educatiu segons diferents graus d'ambientalització i de coherència interna. A partir d'aquí es proposa un possible enfocament de pla d'actuació.

Aquesta proposta d'auditoria ambiental no es presenta amb la intenció de ser un document de caràcter exhaustiu. Pretén ser un material de fàcil i ràpida aplicació obert a moltes possibilitats de millora segons els interessos, prioritats i possibilitats de cada situació particular.

Anem ara a fer una Auditoria Ambiental per a un centre educatiu.

...és com l'aire: és aquí, i tan sols hem d'aprofitar-la!

Revista CDL núm 21 pàgs. 6-9

Javier Barrio Terol

Professor d'E. Secundària Responsable de centre del projecte Atenea

Potser l'anterior frase constitueix el millor resum del que és INTERNET, la xarxa de comunicacions digitals més ampla i polivalent del planeta; un sistema que permet l'establiment de comunicacions entre un nombre il·limitat d'ordinadors, qualsevol sigui la seva estructura física i la seva situació geogràfica. Molta gent diu que Internet és una "xarxa de xarxes" i que és "La Xarxa", i per tal d'aclarir perquè convé fer-ne un poc d'història i un parell de comentaris.

Com va néixer Internet?

Fa aproximadament 30 anys, en plena època de "guerra freda" amb l'URSS, i una vegada que les tècniques informàtiques havien assolit un grau suficient de maduresa, el govern dels Estats Units va encarregar a la RAND Corporation la resolució d'un problema estratègic singular i molt important: com podrien les autoritats dels USA garantir la seva comunicació i la coordinació del país després de les destrosses causades per una hipotètica guerra nuclear contra l'URSS?. Les premisses eren molt senzilles: el sistema de comunicació no podia tenir punts jerarquitzats de control, perquè serien una presa molt fàcil per a l'enemic, i una vegada destruïts, la comunicació s'interrompria; a més, hi hauria d'haver un gran nombre de connexions entre els diferents punts. De fet, s'intentava construir una xarxa de comunicacions que, malgrat fos vulnerable en qualsevol dels seus punts, mai quedàs inoperant i permetés una comunicació fiable

Respectant aquestes condicions es va dissenyar la que seria la futura estructura d'Internet: una sèrie de petites xarxes de comunicacions entre ordinadors de diferents tipus, on qualsevol punt -anomenat node- tendria la mateixa consideració jeràrquica que els altres. Si algun dels quasi infinits camins d'aquesta xarxa restàs inoperant, qualsevol dels altres, malgrat fos més llarg i complicat, podria ocupar el seu lloc, i la informació circularia igualment, donat que cadascun dels nodes tendria autoritat suficient per originar, transmetre i rebre un missatge. Resumint aquesta idea, qualsevol ordinador de la xarxa podria establir una comunicació bidireccional (d'anada i de tornada) amb qualsevol altre, sense importar gaire el camí emprat a través de la xarxa. Per qüestions de tipus tècnic, el primer node de la xarxa es va establir en una universitat de reconeguda capacitat en el camp tècnic (UCLA), i a la fi de l'any 1969 ja hi havia quatre nodes: RAND, UCLA i MIT, a més del Pentàgon, el principal promotor.

Cal precisar que UCLA i MIT eren -i ho són encara avui- institucions docents de gran prestigi, que disposaven de gran quantitat de mitjans humans i econòmics i, per tant, podien organitzar les seves xarxes emprant els ordinadors més potents disponibles en aquells temps; d'altra banda, la RAND Corporation i el Pentàgon representaven els interessos i atenien les necessitats de la defensa nacional front a la llavors "molt perillosa" URSS. Per tot això, la xarxa naixent estava dedicada bàsicament a la comunicació dels estaments militars i científics, i d'acord amb la seva finalitat, va rebre el nom d'ARPANET.

La xarxa va créixer amb molta rapidesa. L'any 1971, ARPANET comptava amb 15 nodes, tots del mateix país, i tan sols un any més tard n'havia arribat als 37; el 1987, 10.000; el 1989, 100.000, i un milió el 1992. A partir de 1972 s'iniciaren les connexions internacionals, començant en primer lloc per Noruega i el Regne Unit. Actualment, la pràctica totalitat dels països del món estan connectats a la xarxa.

Aproximadament pel mateix temps que ARPANET començava la seva existència, aparegueren varis sistemes de xarxes més petits, dedicats a la comunicació entre grups d'ordinadors, que eren generalment de petita o mitjana potència. La més coneguda de totes aquestes xarxes fou probablement ETHERNET, encara que n'hi havia moltes més. El gran problema per al creixement i la difusió d'aquestes xarxes era la limitació de possibilitats d'interconnexió, donat que cadascuna emprava protocols de comunicacions diferents i incompatibles amb els de la

resta. Així les coses, i per tal d'adaptar-se amb eficiència a la nova dimensió assolida, el 1982 ARPANET i la resta de les xarxes associades varen canviar el protocol de comunicació amb el qual havien treballat des d'un principi, adoptant el nou protocol TCP/IP, més conegut per "Internet Protocol". Cal dir que en aquells moments la paraula "internet" només significava "entre xarxes".

El protocol Internet va resultar tan eficient que més i més xarxes es varen connectar a la xarxa original, de tal manera que, malgrat el seu creixement continuat, la importància relativa d'ARPANET dins el conjunt global va minvar progressivament. Per aquesta raó, i molt especialment per qüestions de confidencialitat i seguretat, l'any 1983 el segment militar decidí retirar la seva participació en ARPANET i construir la seva pròpia xarxa, anomenada MILNET. Un any després intervingué la National Science Foundation, entitat estatal que gaudia de nombrosos recursos tècnics i econòmics, dissenyant i connectant NSFNET. Això va suposar el reforçament de la xarxa amb molts, ràpids i potents ordinadors, i per damunt de tot, amb la col·laboració d'agències governamentals com la NASA, el National Health Institute, moltes universitats, organitzacions privades de caires molt diferents, etc.

Fins que aparegué NSFNET, l'accés a la xarxa estava reservat principalment a científics, a militars i a funcionaris del govern, però a partir d'aquest moment es va fer accessible a la resta de la gent. Això fou facilitat pel fet que el protocol TCP/IP era un programa gratuït, fàcil d'emprar i a l'abast de tothom que el volgués, i per la rebaixa dels preus dels modems i de les taxes de comunicació telefònica... almanco als Estats Units. En aquestes condicions, la presència d'ARPANET com a element aglutinant va deixar de tenir sentit. Ja no era en absolut la primitiva i única xarxa que constituï INTERNET en el seu origen, i no podia donar el seu nom a una estructura molt complexa que ja no podia controlar. Per tant, va deixar d'existir formalment l'any 1989, víctima del seu enorme èxit; més que morir, el que va fer fou "dissoldre's" en el seu propi creixement gegantí, deixant el camí lliure a una nova superxarxa, la "mare de totes les xarxes", composta per milers de xarxes de diferents tipus i mides, que estaven interconnectades amb un sistema accessible a tothom, anomenat "Internet Protocol", més conegut per les seves sigles, IP. Així les coses, no resulta molt difícil comprendre la raó per la qual la nova xarxa començà a ser coneguda arreu del món amb el nom d'INTERNET.

El boom d'Internet

Malgrat tot el que s'ha dit fins ara, Internet no seria el que és si el CERN no hagués desenvolupat, l'any 1992, un sistema que facilità extraordinàriament el moviment i la recerca d'informació -allò que es diu correntment "navegació pel ciberespai". Es tracta de la World Wide Web o WWW, que és popularment més coneguda per la paraula "WEB", o "teranyina". Fins la seva aparició, moure's a través de la xarxa implicava normalment la disponibilitat de grans dosis de temps, voluntat i coneixements de programació; en canvi, ara és suficient amb un poc de sentit comú i, tot s'ha de dir, certs coneixements d'anglès, ja que aquesta llengua està considerada des d'un principi com l'oficial de la xarxa, si bé és cert que amb la progressiva implantació en tota l'Amèrica de parla espanyola, i en el nostre país, cada vegada podem trobar més informació redactada en llengua castellana (també es pot trobar gran quantitat d'informació en llengua catalana).

Hi ha moltes d'altres raons: abans, la tecnologia no permetia gaudir -a un preu raonable- d'una velocitat de transmissió acceptable, i el resultat era que qualsevol consulta s'eternitzava, amb el consegüent augment de la tarifa telefònica; a més, no hi havia prou capacitat per mostrar gràfics, mentre la informació que es podia obtenir era escassa i excessivament tècnica, i no gaudia d'interès per a la majoria de la gent. Actualment, tot això ha canviat, almenys pel que fa al nostre país: el parc d'ordinadors instal·lats ha augmentat, tant en nombre com en potència, i els preus han baixat notablement, tant pel que fa al material físic com als programes necessaris. No podem oblidar en aquest capítol de rebaixes la contribució decisiva de Telefónica: fins a les darreries de l'any 1995, els usuaris d'Internet havien de fer la connexió mitjançant una cridada telefònica interprovincial, de cost molt elevat, a menys que la seva residència estigués situada en una de les poques ciutats on les empreses proveïdores

mantenien un node de connexió amb Internet. Amb la posada en servei d'InfoVía, la cridada des de qualsevol punt del territori nacional té un cost molt reduït, equivalent al d'una cridada local.

Però el que sense cap dubte ha contribuït més a l'actual creixement ha estat un fet de caire sociològic, més que material: la gent sap que existeix Internet i, encara que sigui molt vagament, sap que permet tenir accés a un munt d'informació de qualsevol tipus arreu del món; la gent sap que Internet és utilitzada pel Govern, pels Ajuntaments, per les empreses comercials i, fins i tot, per entitats tan radicalment diferents com l'ETA i la Santa Seu. A la gent se li parla de la importància de les autopistes de la informació en el desenvolupament de la societat; la gent veu que, mes rera mes, apareixen informacions sobre Internet, incloent revistes senceres, i que els principals diaris mantenen informació actualitzada dins la xarxa; la gent s'adona que pot comunicar-se amb qualsevol persona del món, a preu de cridada local, i que fins i tot pot parlar per telèfon al mateix preu, o que pot rebre o enviar un fax sense tenir un aparell de fax; la gent escolta els amics i els veïns, que contenen la seva experiència amb Internet, i en rep la seva recomanació, i sent parlar de la navegació pel ciberespai i dels seus atractius

I per a uns serà per conveniència o per necessitat, mentre que per a d'altres ho és per curiositat; potser que per a alguns sigui una qüestió de moda, però el fet és que cada dia que passa més i més gent connecta amb Internet. I a la majoria, l'experiència li agrada molt.

... I Internet segueix creixent

Què podria fer el professorat amb Internet?

Mantenir actualitzat el seu coneixement de la legislació educativa.- Tots els ministeris, i també el MEC, bé directament o bé en qualsevol altra xarxa accessible a través d'Internet, publiquen i actualitzen la legislació del seu departament

Obtenir dades, tant de text com gràfics, de qualsevol tema relacionat amb la seva àrea de coneixement. A Internet es poden consultar bases de dades actualitzades, especialment americanes i europees, visitar (virtualment) museus de qualsevol temàtica, veure fotografies i vídeos, llegir textos, consultar estadístiques...

En un grup de treball, comunicar les seves dades i rebre les dels companys, analitzar-les i fer-ne una posada en comú a distància, per exemple per a l'elaboració d'una unitat didàctica. Adéu al fax.

Establir comunicació entre distints Centres i Departaments de la mateixa o diferent localitat, amb rapidesa, comoditat i eficàcia, amb dades que resten per escrit i sense trobar mai la línia amb el senyal de comunicant. També pot fer el mateix amb els Centres de Professors i de Recursos.

Resoldre els dubtes puntuals de l'alumnat que estigui connectat a la xarxa.

Dur endavant els projectes europeus als quals s'hagi integrat el seu centre. Ja es fa actualment.

Els funcionaris.- Conèixer amb fiabilitat i rapidesa els resultats del concursos de trasllats, oposicions, programes de formació, convocatòries, etc.

Els col·legiats.- Comunicar amb el CDL

Tothom.- Quasi qualsevol cosa que li pugui inspirar la seva imaginació.

Internet i Espanya: **REDIRIS**

L'any 1988, la paraula Internet era, en el nostre país, quasi totalment desconeguda, al marge d'uns quants privilegiats. Fou llavors quan l'ETSIT de Madrid va iniciar, dins del Plan Nacional de Investigación y Desarrollo, el programa anomenat IRIS, dissenyat per promoure la interconnexió d'universitats i centres d'investigació.

Al principi, la gestió del programa era a càrrec de FUNDESCO, passant després (1994) a dependre del CSIC. El projecte IRIS canvià el nom l'any 1991, adoptant el de REDIRIS, en haver-se convertit en una xarxa acadèmica i d'investigació que, considerant les grans distàncies econòmiques i tecnològiques existents entre els Estats Units i Espanya, podria ser considerada com l'equivalent espanyol de NSFNET. En els seus plans de desenvolupament es contempla la instal·lació, l'any 1997, d'un node de connexió en cada comunitat de l'Estat

D'altra banda, REDIRIS té un paper molt important dins el context INTERNET, perquè té al seu càrrec les funcions del registre delegat d'Internet (NIC) per qualsevol organització o proveïdor de serveis, la qual cosa implica que manté actualitzada la informació, al temps que supervisa el correcte funcionament de la xarxa.

GLOSSARI

ARPANET: Advanced Research Projects Agency Network.

CERN: Centre Européen de la Recherche Nucléaire, amb seu a Ginebra.

CSIC: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

ETSIT: Escuela Técnica Superior de Ingenieros de Telecomunicación.

FUNDESCO: Fundación para el Desarrollo de la Función Social de las Comunicaciones.

IRIS: Interconexión de Recursos Informáticos.

MIT: Massachusetts Institute of Technology.

Modem: Modulador-desmodulador. Aparell que permet fer compatibles els senyals digitals dels ordinadors amb les línies de transmissió analògiques tradicionals, com són les telefòniques i les emissions de ràdio.

Protocol: Conjunt d'instruccions en llenguatge informàtic necessàries per dur a terme una tasca determinada. S'aplica generalment a les transmissions d'informació entre ordinadors.

Proveïdor: Empresa que, mitjançant un determinat pagament, permet la connexió d'ordinadors individuals o de petites xarxes a Internet, posant a la seva disposició els seus ordinadors, que fan de node de la xarxa.

TCP/IP: Aquestes sigles comprenen dos conceptes diferents: TCP vol dir "Transmission Control Protocol", i controla la circulació de la informació dins la xarxa, mentre que IP, o "Internet Protocol", proporciona el sistema adient per establir la interconnexió entre la pròpia ARPANET i la resta de les xarxes associades, cada vegada més nombroses.

UCLA: Universitat de Califòrnia, Los Angeles

Xarxa: En anglès, net. Sistema de comunicacions multi-direccionals entre ordinadors. Cadascun dels ordinadors de la xarxa rep el nom de "node de la xarxa", i pot tenir diferents graus d'importància; els grans ordinadors que donen serveis als altres reben el nom de "servidors", mentre que la resta -els nostres, per exemple- són els "clients".

WWW: World Wide Web, o "teranyina mundial". Sistema simple d'accés als servidors de la xarxa. Permet treballar sense dificultats amb so i gràfics.

EL COMENTARI CRÍTIC DE TEXTOS

Revista CDL núm 2 pàgines 10 -12

Araceli Matas Rosselló assessora de llengua castellana del CPR de Palma

Bàrbara Galmés Chicón professora de llengua castellana a l'IES Son Rullan

Amb aquest article pretenem obrir un debat entre el professorat de llengua i literatura i promoure la col·laboració dels col·legues a fi d'unificar criteris i proposar alternatives al comentari de text tal com l'hem conegut suara. Un model nou d'anàlisi i comentari crític de textos que ompli el buit existent de materials útils per treballar amb rigor aquest aspecte fonamental del currículum del Batxillerat-LOGSE.

Un poc d'història

Tothom reconeix el comentari de textos com una eina fonamental per a l'ensenyament de la llengua (i, sobretot, de la literatura) de l'anterior pla d'estudis, a punt d'extingir-se. El comentari, històricament, deriva del «commentarius» amb el qual els retòrics llatins facilitaven la lectura dels textos literaris als seus alumnes. Com a part de la crítica literària estilística, es donà a conèixer per tota Europa a principis del segle XX i arribà a les aules de batxillerat de la mà de l'insubstituïble *Cómo se comenta un texto literario*, de Lázaro Carreter i Correa Calderón, l'any 1957. Amb la introducció a les universitats espanyoles dels corrents estructuralistes durant la dècada dels setanta, proliferaren diversos mètodes de comentari de textos, els quals s'acostaven més a la crítica literària universitària que no pas a una guia didàctica d'interpretació de textos (Bordons, 1994). De mica en mica es va perdre de vista la finalitat per a la qual havia nascut i acabà per convertir-se en un exercici mecànic i quasi bé l'únic procediment actiu a les aules. L'abús va esdevenir empàtx.

Més endavant es va determinar que els alumnes de COU haurien d'enfrontar-se a la prova de Selectivitat amb el comentari d'un text de qualsevol mena, independentment de la prova corresponent de llengua castellana i/o catalana. A fi d'il·lustrar aquesta activitat varen sorgir una sèrie de manuals (esmentats a la bibliografia), els quals orientaven sobre el mètode més adequat per subratllar tot tipus de textos, establir-ne les idees principals i secundàries, determinar-ne l'estructura i el tema i realitzar-ne, finalment, un comentari personal. En aquest tipus de comentari s'estilava deixar de banda tota mena d'anàlisi lingüística i textual, prescindint de l'anàlisi de l'ús de la llengua en funció de la finalitat comunicativa i la intenció de l'autor.

El comentari crític de textos

Ara, amb la implantació de la LOGSE, el text (i les seves diferents tipologies, amb la literària com una més) es converteix en la unitat bàsica sobre la qual es vertebrava tot el procés d'ensenyament-aprenentatge. Més enllà de l'enfocament estrictament gramatical, centrat en la paraula i l'oració, el nou enfocament comunicatiu del currículum determina què és el text (entès com una unitat de caràcter lingüístic, intencionalment emesa per un parlant, amb un propòsit comunicatiu, en una situació concreta) l'eix a partir del qual s'ha d'organitzar la didàctica de l'àrea de llengua i literatura. Per al treball amb els textos serà, doncs, necessari incorporar aportacions de totes les disciplines que hi tenen alguna cosa a dir: la pragmàtica, la semàntica de la comunicació, la gramàtica del discurs...

Aquestes reflexions que esbossem són vàlides tant per a l'ESO com per a la secundària no obligatòria. Tanmateix, la nostra proposta va adreçada concretament a la segona etapa de la secundària: el Batxillerat, etapa en la qual la reflexió lingüística té un lloc decisiu per a la comprensió i l'anàlisi de tot tipus de textos. Per una altra banda, és en aquest moment de la seva formació quan l'alumnat té la maduresa suficient per realitzar un vertader comentari crític de textos.

Amb aquest article pretenem obrir un debat entre el professorat de llengua i literatura i promoure la col·laboració dels col·legues a fi d'unificar criteris i proposar alternatives al comentari de text tal com l'hem conegut suara. Un model nou d'anàlisi i comentari crític de

textos que ompli el buit existent de materials útils per treballar amb rigor aquest aspecte fonamental del currículum del Batxillerat-LOGSE.

Tinguem en compte, per una banda, que aquest comentari constitueix un dels dos blocs en què s'estructuren les proves d'accés a la universitat (de llengua castellana) i que el segon bloc, les «qüestions de llengua i literatura» fan referència al text analitzat i criticat. Per altra banda, l'anàlisi dels criteris d'avaluació de les llengües catalana i castellana en el batxillerat ens demostra que el comentari crític de textos és fonamental per assolir els objectius d'aquesta matèria. Amb el comentari crític de textos es podrien aplicar vuit dels onze criteris d'avaluació del batxillerat. La seva lectura detallada (que no fem aquí per raons d'espai) ens pot avançar endemés que i com hauria de ser el comentari, lluny dels habituals esquemes del quasi finat COU

La nostra proposta de comentari crític de textos

El plantejament del comentari crític de textos hauria de ser hermenèutic (Meix, 1994), situar-se davant del text tal com ho fa el lector: amb una actitud de receptor actiu que intenta comprendre'n el sentit i interpretar-ne els indicis per tancar el circuit comunicatiu iniciat per l'emissor. Per a aquesta tasca seran imprescindibles les eines lingüístiques a tots els nivells, el domini de les quals recobrarà tot el seu sentit.

A grans trets, el tipus de comentari que us proposem té dues fases: la **primera**, analítica, en la qual ens enfrontem objectivament amb el text en relació amb el seu context, mitjançant el seu resum i l'anàlisi de la seva estructura; la **segona**, valorativa, enfrontament subjectiu que es manifesta en la valoració de les idees del text i la seva formalització. Volem insistir en la importància -en les dues fases- del procés d'anàlisi de les determinacions lingüístiques que justifiquen la nostra lectura del text, la nostra interpretació de les seves intencions.

Com a element per a la discussió, us presentem un esquema possible de comentari crític. El seu desenvolupament exigiria un context més espaiós que el d'aquest article; enteneu-lo com a primera aproximació. I acabem dient, com en els fulletons del segle passat, **...continuarà.**

1a FASE: ANÀLISI DEL TEXT I DEL CONTEXT

1 - Recull d'informacions sobre:

1.1 - L'emissor :

- Distinció entre autor/emissor/narrador/enunciadors...
- Emissor fora del text
- Emissor en el text (pronoms, deíctics, objectivitat/subjectivitat, modalització...)

1.2 - El receptor:

- Receptor fora del text
- Receptor en el text (pronoms, deíctics, formes d'implicació i referència...)

1.3 - El context:

- extern: localització espacial-temporal, escena psico-social, canal...
- intern: convencions de gènere o superestructura, tipologia, registre...

2 - Lectures del text:

- 2.1 - Lectura comprensiva
- 2.2 - Lectura reflexiva
- 2.3 - Estructura temàtica i informativa. Coherència textual (progressió temàtica...)
- 2.4 - Estructura formal lineal. Cohesió textual (repeticions, temps verbals, connectors...)

3 - Realització d'un esquema conceptual de les connexions de les idees en el text.

4 - Resum i determinació del tema (informació + intenció).